

Semih İdiz

Batı'nın Erdoğan algısı değişiyor

AKP iktidara geldiğinde, “İslamcı” diye bilinmesine rağmen Batı’da kısa zamanda “Türkiye’nin yeni umudu” olarak görüldü. İdareyi ele alır almaz AB ve Kıbrıs konularında sergilediği ve eski kalıpları kıran yaklaşımlarının etkisi burada büyük oldu.

11 Eylül’ün şokunu yaşayan Batı’nın, “İslamcılar Türkiye’yi ele geçirdi” korkusu da kısa zamanda dağıldı. Başbakan Erdoğan’ın “statükoyu korumak için gelmedik” söylemi ise çok beğenildi. Kendisi birdenbire “dünyanın en etkin liderleri” arasında gösterilmeye başlandı.

Zaman içinde TSK ile girdiği demokrasi mücadelesi ve Kürt sorunu konusundaki farklı söylemi ise itibarının daha da artmasına neden oldu. O kadar ki, “reformist” olduğu varsayımı ile Erdoğan’ı abartılı bir şekilde Atatürk’e benzetenler bile çıktı.

Bu arada İslami yanı ağır basan bir siyasetçi olmasına rağmen demokrasiden yana söylemiyle “ılımlı İslam” adına model isim oldu. Uzun lafın kısısı, Erdoğan uzun süreyle hem ABD, hem de AB tarafından açıkça desteklendi. Bazı sözleriyle soru işaretlerine neden olsa da, genel avantaj yine de kendisinden yana işledi.

Baykal başkanlığındaki CHP’nin AKP’ye sert yaklaşımı ise Batı’da “reform karşıtı” olarak bilinen ve “Kemalist” diye tanımlananların “bozguncu çabaları” olarak algılandı.

Bu durum yakın tarihe kadar devam etti. Ancak Erdoğan ile Batı’nın arasına artık kara kedilerin girmeye başladığını görüyoruz.

AKP’nin birçok icraatından hâlâ övgü ile söz edilse de, Erdoğan Batı’da bugün daha çok “sinirli”, “muhaliflerine karşı saldırgan”, “eleştiriye karşı tahammülsüz”, “basın özgürlüğüne saygısız” gibi tanımlamalarla anılıyor. Kürt meselesinde statükocu bir söyleme yönelmiş olması ise hakkındaki kuşkuları daha da arttırıyor.

Bunu sadece Erdoğan’ı son olarak çileden çıkaran “The Economist” dergisinde değil, eşit öneme sahip olan ve zamanında kendisini çok yüceltmış olan “Time” dergisinde de görüyoruz. Derginin son sayısındaki analizde Erdoğan için, “Popülaritesinin doruğunda görünse de, Türkiye tarihinin en bölücü şahsiyetlerinden biri haline geldi” ifadesi kullanılmış.

Dergi, aynen The Economist gibi, seçim sonrasında AKP tarafından, genel konsensüs sağlanmadan, kendi vizyonuna göre hazırlanacak bir anayasanın Türkiye için sakıncalı olacağını vurgulamış. Time da “yeni” CHP’yi destekleyen görüşlere yer vermiş.

Erdoğan’ın kendisi için Batı’da çıkan yorumları ülke içindeki siyasi gücü ve Müslüman ülkeler nezdinde artan itibarı nedeniyle fazla umursadığını sanmıyoruz.

Batı’ya artık “tek dişli canavar” gözüyle bakması da bunu gösteriyor. The Economist’e sert tepkisi ise daha çok iç siyasi kaygılara dayanıyor.

Erdoğan’ın bu konuma gelmesinde kuşkusuz “Sarkozy-Merkel faktörü” kadar, ABD’nin İsrail’i körü körüne desteklemesinin rolü de var. Erdoğan, ateşli söylemiyle bundan kaynaklanan kızgınlığı artık “içselleştirdiğini” ortaya koyuyor.

Türkiye’yi doğru dürüst anlayabildiğinden her zaman kuşku duyduğumuz Avrupa’nın burada suçsuz olduğu söylenemez. Özetle, Türkiye’yi eskisi gibi “klinik bir mesafede” ancak “hizada” tutabileceğine inanan Batı, geçmişte nasıl bir

“Muhammed Mahathir“ sorunu yaşadıysa, öyle anlaşılıyor ki gelecekte de bir “Tayyip Erdoğan” sorunu yaşayacak.

Dediğimiz gibi bunun, konumunu güçlü gören ve “bırakacağım” söylemine rağmen siyasette daha yıllarca řu veya bu şekilde etkin olacağı kesin olan Erdoğan’ın umurunda olduğunu sanmıyoruz. Fakat Türkiye’nin bu durumda Batı camiasının inançlı bir mensubu olarak kalabileceğini de sanmıyoruz.

Yapılan yoklamalar ve araştırmalar da zaten, kamuoyumuzun hiç de azımsanamayacak olan ve AKP’ye itibar eden önemli bir bölümünün Batılı değerleri paylaşma gibi bir derdi olmadığını gösteriyor.

Uzun lafın kıyası, Türkiye’nin sergilediğı “eksen kaymasının” seçimler sonrasında hızlanacağı korkusu Batı’yı sarmaya başladı. Batı basınının Erdoğan hakkında yazmaya başladığı şeyler ve işi olmasa da Türk seçmenine kime oy vermesi gerektiğini söylemeye kalkışması da bundan kaynaklanıyor.